

Taxeringsarvodena och ATP

Av kronokamreraren Elis Winnermark

Frågan om taxeringsarvodenas karaktär i tilläggs pensionshänseende har på senaste tiden varit högst aktuell. Vid deklara-tionsupprättandet har taxeringsmännen haft att taga ställning till frågan, om arvodet skulle införas under E 1 eller E 2. I förra fallet har uppdragsgivaren — staten att erlægga avgiften för tilläggs-pensioneringen.

Denna fråga har emellertid redan tidigare varit föremål för överväganden inom TOR:s styrelse. Vid uppvaktning i arvodesfrågan i finansdepartementet senaste höst togs frågan upp till särskild behandling. Härvid gjordes en formlig hemställan, att överenskommelse enligt 5 § 2 st. lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension måtte träffas om att taxeringsarvode skall anses som inkomst av anställning. Enligt uttalande (s. 89) i propositionen nr 100 år 1959 med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggs-pension anses den avtalsfrihet, som föreligger på ifrågavarande område, bli av stor betydelse bl. a. i sådana fall då uppdraget — exempelvis ett kommunalt förtroendeuppdrag — med hänsyn till sin omfattning kan sägas stå en anställning nära. Enligt TOR:s uppfattning föreligger i åtskilliga fall samma förhållande med taxeringsuppdragen. Många taxeringsmän bygger sin utkomst till huvudsaklig del på taxeringsarvodet, och taxeringsarbetet pågår i många fall stor del av året. Man skulle om man läser lagen strikt efter ordalagen: ”Ersättning i penningar för arbete, som en försäkrad ut-

fört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst”, kunna ifrågasätta, att taxeringsarvoden, som uppbäres av personer i exempelvis landsstaten eller fögderiförvaltningen utan särskild överenskommelse är att betrakta som inkomst av anställning.

Ifrågavarande spørsmål är av synnerligen stor betydelse för taxeringsmännen, eftersom en mycket stor del av dem inte kommer upp i en årsinkomst som överstiger för år 1960 gällande maximigräns för beräkning av pensionsgrundande inkomst, 31.500 kr. (7,5 gånger basbeloppet). Även om man tar hänsyn till dem, som på grund av överårighet faller bort, kan man kanske räkna med att omkring två tredjedelar av taxeringsmännen skulle ha nytta av att taxeringsarvodet betraktades som inkomst av anställning.

Finansdepartementet har upptagit TOR:s framställning som officiell. Saken torde komma att dryftas med civildepartementet och ytterligare förhandlingar med TOR kan ifrågakomma. Något definitivt besked i frågan har alltså ännu icke kunnat erhållas.

Förutsättning för att arbetsinkomst automatiskt skall betraktas som inkomst av anställning kan eventuellt vara att vederbörande är anställd i den egenskap, som föranleder utbetalningen. För att taxeringsarvodet skall kunna anses som inkomst av anställning skulle alltså krävas överenskommelse. Å andra sidan anses överenskommelse inte kunna träffas, förrän rättsläget är klart. Länsstyrelserna

har som arvodesutbetalande myndigheter i första hand haft att taga ställning till frågan. Sannolikt har de över lag placerat arvodet under p. 2 å kontrolluppgiften. Har någon taxeringsman upptagit arvodet under E 1, ställs lokala skattemyndigheten inför ett utredningsfall. Blir utgången därav den, att skattemyndigheten finner arvodet böra hänföras till E 2, skall vederbörande underrättas om avvikelserna. Besvärshöjning föreligger då till riks-försäkringsanstalten. Saken kan i förekommande fall föras vidare till försäkringsrådet såsom sista instans. Har saken bragts så långt, har man kommit fram till ett läge, där rättsfrågan blir fullt klar, åtminstone för taxeringsmän av samma kategori som den klaganden tillhör. Måhända kan förhållandena också klarna vid jämförelse med behandlingen av liknande arvoden på andra områden. Att döma av kontrolluppgifter från statskontoret synes statsmyndigheternas praxis i fråga om rubriceringen av arvoden som anställningsinkomst vara skiftande.

Det har tidigare anförts att omkring två tredjedelar av taxeringsmännen kan beräknas ha nytta av att taxeringsarvodena hänföres till inkomst av anställning. Hur ställer sig saken för övriga taxeringsfunktionärer? Innebär taxeringsarvodets identitet eller likställighet med inkomst av anställning endast bortfall av förmån eller kan en sådan medföra nackdel? Svaret är helt och hållet beroende på om förhållandet anses böra påverka arvodestilldelningen. Däröfver vet man nu intet. Att arvoden skulle sänkas med hänsyn till statsverket åvilande avgiftsbelastning i förhållande till pensioneringen, får väl anses uteslutet. Skulle väntade arvodeshöjningar beskäras på grund av denna avgiftsbelastning, ter

sig saken illa nog för en taxeringsmannakategori, som i flertalet fall redan nu drabbas hårt av marginalskatten.

Är sistnämnda spörsmål ännu så länge av hypotetisk natur, ställs vissa av de taxeringsfunktionärer, som befinner sig i sådana inkomstförhållanden och sådan ålder, att de såsom åtnjutande inkomst av annat förvärvsarbete i form av taxeringsarvode kan ha nytta av tilläggs-pensioneringen, redan nu inför frågan om de bör göra anmälan om undantagande från försäkringen. Detta gäller sådana statliga och kommunala tjänstemän, som till följd av samordningsbestämmelser är tillförsäkrade minst den pensionsförmån, som statliga och kommunala pensionsreglementen berättigar till. Endast undantagsvis torde folkpensionen jämte tilläggs-pensionen överstiga tjänstepensionen. Resultatet blir då att vederbörande själv får betala avgift till tilläggs-pensioneringen utan att han för egen del får nytta därav. Gör han vad inkomst av annat förvärvsarbete beträffar anmälan om undantagande, befrias han från skyldigheten att erlägga egenavgift. Anmälan behandlas av den centralsjukkassa vilken vederbörande tillhör och kan överlämnas eller insändas till allmän sjuk-kassa. För att anmälningen skall äga giltighet fr. o. m. år 1960, skall den göras senast den 30 juni 1961.

Frågan, om anmälan om undantagande i de senast avsedda fallen bör göras, är ett intrikat spörsmål, som bl. a. sammanhänger med tolkningen av de i förevarande avseende något oklara samordningsbestämmelserna. Det kan ligga fara i förhastande, om samordningsreglerna skulle komma att preciseras eller ändras på sådant sätt, att tilläggs-pension på grundval av annat förvärvsarbete kommer den av-

giftspliktige tillgodo. Anmälan om undantagande får återkallas med verkan först från det årsskifte, som inträffar sedan undantagandet ägt giltighet i fem år. Det är rent allmänt att märka, att undantagande kan medföra vissa menliga konsekvenser i avseende å både ålders- och familjepension. För den som eventuellt senare kommer att ställas i sådant läge, att tilläggs pensionen för honom blir av betydelse, måste detta beaktas. Nyligen har bebådats ändring av den ogynnsamma behandling av inkomst av annat förvärvsarbete, som består i att sådan inkomst över dubbla basbeloppet reduceras med en tredjedel. Full paritet lär sålunda hä-

danefter komma att i ifrågavarande avseende råda mellan anställningsinkomst och inkomst av annat förvärvsarbete.

Det är att hoppas, att samordningsbestämmelserna före juni månads utgång får en sådan avfattning eller kommer att ges en så otvetydig tolkning, att taxeringsmännen får en säkrare grund för att bedöma hur de skall förhålla sig till undantagande frågan än vad nu är fallet.

Just i dagarna när denna artikel går till trycket meddelas, att proposition är att förvänta till årets riksdag med förslag bl. a. att senaste tidpunkten för anmälan om undantagande flyttas till den 31 augusti 1961.